

DEMOKRAT

Glas demokrata sjeverne Dalmacije.

GRADSKA BIBLIOTEKA
"JURAJ ŠIBIGORIĆ"
ŠIBENIK
NAUČNI ODSJEK

Poštarina plaćena u gotovom.

Izlazi svakog petka večer.

POJEDINI BROJ 1.50 DIN.

Predbrojba: godišnje D. 40 polugod. 20.

— Oglasi po cijeniku. —

God. 2.

Šibenik, 1 jula 1922.

Br. 22.

Uzroci i posljedice. Krivi putevi.

O predavanju slijepa junaka kapetana Lovrića izviješćujemo na drugom mjestu. Nu kako je to predavanje imalo za posljedicu neke nemile incidente, to se moramo na njih potanje osvrnuti, kao što moramo ispitati njihovu uzročnu svezu. Kapetan Lovrić kao oduševljen i svijestan nacionalni borac koji je na oltar domovine dao svoje najveće blago, svoj očinji vid, podvrgao je među ostalim oštroj kritici također i djelovanje klerikalnih elemenata. On je kazao mnogu gorku i žalosnu istinu u tom pogledu, pa se je dotaknuo i jedne zabrane izdate od šibenskog biskupa. Mnogo toga što je on kazao opet nije nad svakom kritikom. Njegovi izvodi također nijesu bili uvijek tačni i logični. On je često previše generalizirao i premda po vlastitoj izjavi katolik, nije znao štediti katoličku crkvu

kao takovu i razlikovati njezino značenje od djelovanja mnogih njezinih nevaljalih službenika. To je naravski ipak jednom dobrom dijelu publike godilo te polučivalo efekta. Zato često se je iz publike čulo poklika, koji nijesu bili uvijek umjensni. Bilo je jasno, da je jedan dio publike bio zašao u svojem zanosu na krivi put! Naši južnjački temperamenti uz naš nepolitički neodgoj nepoznaju nikad prave mjere. U nas se u onakovim prigodama ne zna mirno i sabrano sačekati konac jednog predavanja, pa onda izraziti odobravanje ili negodovanje. Za više od po vijeka sva naša politička djelatnost sastojala je u tome, da vičemo živio ili doli! I dan danas ne znamo se otresti tih ružnih navika. Bilo bi skrajno vrijeme, da se naša publika nauči nekoj susprežljivosti te da se obikne više kritički

prosudjivati političke ljude i prilike. Zato mi otvoreno neodobravamo ovaj način političkih borba pa niti one ispade ni proti svećenstvu, ni proti biskupu, a osudjujemo i one povike koji su pali pod biskupskom palačom. Borbe političke treba svesti u granice građanske snošljivosti i društvene pristojnosti, a kod toga se mora birati samo srestva koja dolikuju kulturnim narodima. U prvom redu je tu javna štampa koja uživa u našoj državi potpunu slobodu, pa se stvarnoj i pristojnoj kritici ne može niko oteti od kralja do zadnjeg siromaha. I mi smo danas u neugodnom položaju da se u svezi sa tim predavanjem pozabavimo i sa djelovanjem presvijetlog D.r Milete biskupa šibenskog. Premda otvoreno kažemo, volili bi smo, da smo se mogli napram njemu naći uvijek u onom raspoloženju u kojem smo se nalazili u času njegovog svečano pozdravljenog dolaska u rodni mu grad, kada smo se od njega ne samo u vjer-

skom nego i narodnom pogledu samo dobro nadali.

Na žalost biskup Mileta nas je već kroz ovo kratko doba razočarao i mislimo, da ne pretjeravamo, ako ustvrdimo, da je on razočarao i onaj dio njegovog svećenstva, koje još narodno osijeća. Biskup Mileta je proživio cijeli svoj vijek u tuđinskom Rimu i nije čudo, da on nema smisla za mnoga naša narodna pitanja. Biskup Mileta regbi kao da pošto poto hoće stupati *krivim putem*, a možda ide samo zato, jer on stalno ne pita za savjet svoje najbliže savjetnike, među kojima ima još uzornih svećenika i narodnih ljudi. Biskup Mileta zabranio je glagolsku misu u šibenskoj katedrali prigodom vičovdanske svečanosti. Biskup Mileta zabranio je glagoljati u opće u Šibeniku! Biskup Mileta ne žaca se otvoreno izjavljivati, da katolički episkopat mora da državnim vlastima pravi pasivnu rezistenciju.

Biskup Mileta zato obustavlja tri ustoličenja žu-

PODLISTAK.

Hipnotizam i telepatija.

Bio jednom hipnotizer u nekom mjestu. Eksperimentirao vrio dobro. Gledalo dosta svijeta. Ulaznica 10 Din. Svršila predstava.

Hipnotizer broji novce i ljupko se smiješi. Prihod oko 3000 Din. Preljepa stvar. Pristupih k njemu.

— Dedete mi Vašom telepatiskom moći štogod pričajte o načinu kako su vlasnici novca, prije nego su ga večeras dali Vama došli, do njega; a kad bi mogli i o onim vlasnicima, od kojih su ga ovi dobili.

— Ili bi Vas to zanimalo? Ali to ne će biti ugodna stvar za Vas niti laka stvar za mene. Poslije mnogo moljakanja uze da mi priča:

— Ova prva desetača (tako on zove komad od 10 Din.) bilo je u rukama činovnika. Kako je teška! Po dana zgrbljenog rada htjelo se je,

dok ju je dotični činovnik zaslužio. Prije njega bila je vlasnica jednoga trgovca. Onda je bila taho lagana, jer lako zarađena, da nije predstavljala nikakovu vrijednost po teškoći radnje:

Trgovac kupio vagon graha i dobio 10.000 Din. u pet najst dana. Ovo je jedna od onih što ih je dotični trgovac dobio.

Ova druga bila je u rukama kćeri jedne pensionerke. Kad bi sv. Mihail ovu banknotu mjerio, na svome kantar tekao bi on znao njezinu težinu po težini rada uložena dok ju je njezina majka dobila kao pomilovinu za rad i napor svoga pok. muža činovnika. Ona je taj novac primila na poreznom uredu. Na porezni ured tu je desetaču uz ostale novce predao švercer, oglobljen za nedovoljeno kriomearenje.

U rukama švercera bila je tako nevrjedna, da je čak bila prozirna i krvava.

Ovu treću dao je na ulaza farmacist. Prilično lagana, jer preteško nije zarađena. Njemu je došla iz ruke bolesne seljanke. Kako li se je njezin čovjek teško mučio dok ju je zaradio kopajući vazdan u vinogradu nekog posjednika za tu desetaču i za još 2 Din. uz nešto smaćane bevande. Onda je bila i te kako vrijedna!

Četvrta desetača pala je iz ruku fine dame. Ne ću Vam reći kako je zarađena. Da imate razvijeno šesto čulo, osjetili bi iz nje zadah smrada.

Prvi njezin vlasnik dobio ju je od oca, a otac da školuje sina prodao je komad zemlje svoga oca, i ta je nekad bila desetača zlatne vrijednosti.

Peta desetača došla je ruke malog trgovca. $\frac{3}{4}$ od nje vrijedi, a $\frac{1}{4}$ ne bi vrijedila za ništa.

Ali čujte sad — i njegove oči postadoše ko u divlje mačke, a lice zaprepašćeno.

Čujte: ovu je desetaču dao trgovcu jedan individuum, koji je ubio čovjeka, da mu otme taj novac. Zato je ova desetača sva u krvi. Evo gledajte!

— Naravno da ja u njoj nijesam mogao ništa vidjeti, već sam rekao: Hvala, dosta toga pripovijedanja. On je mučke uzeo da dalje razgleda a broji ostale desetače, a ja sam ga samo sa strahom gledao. Odbaci jednu, dvije . . . . pet.

— Hoćete li da Vam još o ovome što kažem?

— Pa možete?

— Šestu desetaču predao je radnik profesionista. Kad ovu desetaču isporučite sa onom trećom, što ju je težak zaradio, vidite da je njezina vrijednost samo za $\frac{1}{4}$ pokrivena.

Radniku profesionistu tu je desetaču dao jedan drugi obični radnik, kad mu je za njegovo dijete, koje je nazad malo dana umrlo od tuberkuloze, napravio kapsu (li-

pnika, jer bi imali polagati zakonom određenu zakletvu. Biskup Mileta drži da narodu država mora plaćati i njega i župnike, ali od njih ne smije zahtjevati niti onu prisegu vjernosti, koju su tudjinskoj Austriji bez okolišanja polagali. Nu zato biskup Mileta gladi i mazi onu sačicu mjesnih Talijana, koji se hoće čak srestvom nekog crkvenog separatizma na ovoj našoj obali afirmirati.

Zato biskup Mileta za njihovu djecu upriličuje jednu posebnu pričest i krizmu u svojoj palači, kao da bi oni bili izabrani i bolji dio vjernika, koji se nesmiye gurati i tiskati s ostalim mnoštvom slavenskih vjernika u šibenskoj katredali. Zato biskup Mileta, kako se i to čuje, ide za tim da jednu šibensku crkvu udesi za potrebe odnosno aspiracije talijanske.

Jeli ovo san? Ili je ovo zbilja, da mi nakon oslobođenja doživljujemo sve ovo sa strani našeg pastira Slavena i Šibenčanina? Mi smo nanizali nekoliko golih činjenica, koje nas svojom težinom oslobadjaju svakog komentara. Ali morat će nam priznati, da pri ovakovom biskupovom krivudanju nesmiye iznenadjivati nikakovi ispadi, ni nikakove demonstracije, koje mi još jedanput žalimo i osudjujemo. To

jes). Kod ovog običnog radnika bila je 100% vrijedna i puna suza, tuge i mržnje na svijet što je nepravedno ovako uređen.

Sedma desetača. Data iz ruke fabrikanta.

Razvi je telepat pram svijeći, pogleda i reče: Ona je vrijedna za 10% po njezinom pravom vlasniku, a za 50% po radu težaka i radnika; a težaka što je sirovinu prodao a radnika što je sirovinu obradio. Ostatak od 40% nema vrijednosti, jer je to fabrikant zaračunao dobitak. Fabrikantu je došla iz ruku banke. Kako je smradna bila dok je bila na banci u rukama (i vlasnosti) direktora, koji je tu desetaču dobio su još njizih nekoliko hiljada na izmjeni dolara i lira u samih osam dana!

Onda nije imala nikakove težine ni vrijednosti jer je bez ikakova truda zaračena.

Osma desetača. Došla iz ruku igrača. Ne vrijedi ništa. Ali je kod prvoga vlasnika mnogo

činimo i u nadi da će zdrava narodna svijest prevagnuti nad rimskim obzirima, koji sa pravom vjerom nemaju nikakvog posla!

Tko denuncira.

„Narodna Straža“ oštrogovara našem uredništvu, što je u prošlom broju „Demokratu“ uvrstio dopis iz Rogoznice u kojemu je bio ožigosan sudac Blažević radi nekih izraza u komunističkom boljševičkom duhu izrečenih pred narodom u partajске svrhe. Taj dopis nazivlje „N. S.“ denuncijom i prema tome mi bi demokrati bili denuncijanti.

Pojam denuncije je ličnostima okolo „N. S.“ odviše dobro poznat, a da bi se moglo posumnjati da su oni iz uvjerenja na nas tu grdnju osvadu nabacili; oni znadu, da to nije denuncija, kao što ne bi bila denuncija, kad bi n. pr. don Ante Radić javio nekoga državnom odvjetništvu, da ga je vidio kako krade ili kako ubija. On bi time počinio jednu dužnost, kao što je i naš dopisnik iz Rogoznice po dužnosti napao čeljade, koje je na neumjestan način pred prostim pukom sijalo ideje, koje zavađaju i ruše temelje države, naše narodne države. Mi demokrati hoćemo ovu državu onakovu kakovu jest; ne ćemo klasnih borba, ne

vrijedila. Otac prodao imanje na početku rata misleći da je učinio dobar posao. A sin te vrijedne novce tako lako gubi na igri, kao da su prosta hartija od zamotavanja.

Deveta desetača. Pogledajte ovu. U očima njegovim, vidio sam gnjev i tugu.

— Kako je gadno i lako dobivena ova desetača. Ovakovi ljudi imaju najgadniju dušu. Došla je od Odbora za propagandu iz strane države, da se amo buni narod, da se sije mržnje, smutnje, nered i nemiri. Koliko su ona i njezine sestre pustoga zla počinila u našoj državi?! A znate odakle je tom odboru došla? Iz Rusije, od orobljenih i poubijanih kontrarevolucionaraca.

— O svijete, svijete, gadni svijete!

— *Deseta.* Predao ju je krčmar. Ona je relativno vrijedna 50%, ali da znate samo koliko je zla učinio njezin vlasnik prodavajući rakiju i vino. Vi je ne bi

ćemo republikanstva, ne ćemo komunizma, ne ćemo klerikalizma. Sve je to otrov koji rastvara ovu krvavo skalupljenu Jugoslaviju, koju mi ljubimo i za koju ćemo, baš zato, istupit vazda protiv svakome koji se usudi da zlobno ili nesvijestno govori pred narodom na način pogibeljan i štetan za državu.

Denuncije su nešto drugo, što dobro znadu ličnosti oko „Narodne Straže“. Neka zavire u svoju roditeljsku „Hrvatsku Misao“ iz ratnog doba, tu će naći mirisnoga cvijeća te vrsti na pune pregršti.

Evo im samo nekoliko primjeraka sakupljenih na brzu ruku iz malo brojeva „Hrvatske Misli“ iz prvih mjeseci rata i onih dana od Vidovdana do objave rata, iz groznoga vremena, kad se radi denuncija apsilo, taočilo, interniralo, vješalo. Evo kako se onda pisalo pod Austrijom.

U „Hrv. Misli“ 15 srpnja 1914, na raznim mjestima piše ovako: „Krstelj i Drinković hoće da Šibenikom zagospoduju Srbi“. „Krstelj u službi srpstva“. „Umiri se Pavle Roca, nosi se odavle tamo u vašu Srbiju, o njoj uvijek zvačeš, pa hajde“. — „Skoče i drugi Srbi trgovci skočili su da Šibenikom zavlada srbstvo“. U uvodniku od 18 srpnja iste „Hrvatske Misli“ ima i ova rečenica:

uzeli, da Vam je mukte daju. Krčmaru je tu desetaču dala jedna seljanka.

Vidite ovoga slučaja reče on meni — i dubok uzdah izide mu iz grudi.

Imala majka jedinca sina. Muž joj bio gazda, ali u ratu poginuo. Ona mlada i zdrava, nečiste krvi po rodu svome, preuda se za jednoga seoskoga krčmarčića. Krčmarčić kojekako kuburio.

Nagovori svoju ženu, majku djeteta, da dijete truju rakijom i vinom dok ne umre. Tako i bi. Majka naslijedi sve imanje. R. sproda ga i novac preda svome mužu krčmaru, da dalje truje ostalu mladost i siše joj krv i zdravlje.

— Dosta, dosta rekoh ja.

— Još ostaje ova jedna i onda prestajem.

Jedanaesta desetača. Predao ju je gazda čovjek bez ikakova zanimanja i službe. Do novca je mukte došao. Ko u pleću kad vidite taman oblak, tako i u ovoj

„Marko Stojić u pismu našem uredniku ističe srbstvo i srbskog Kralja Petra“. Malo dana iza toga pisanja, čim je buknuo rat, bili su uapšeni radi srbofilstva i Krstelj i Drinković i Roca i Stojić, a trgovcima srpskim bile su razoreni dućani i kuće. Eto, to su bile denuncije. Ajmo dalje. U „Hrvat. Misli“ od 22 srpnja 1914, denuncira se ovako: „Svoj govor završio je Stojić riječima, ako ne možemo biti Hrvati, bit ćemo Srbi, ako ne možemo pobijediti kao Hrvati, pobijedit ćemo kao Srbi“. A na drugome mjestu istog broja, pod naslovom: „Uapšenja i premetačine, jedna veleizdajnička afera“, nakon što se nabraja tko je bio uapšen, a tko prometnut, nastavlja se: „Povod uapšenjima i premetačinama ta se, ali se čini, da bi uapšenje Bartulovića moglo biti u savezu s atentatom u Sarajevu, a ostalo u savezu sa događajima na Kosovu prigodom Vidovdanske slave“. U broju „Hrvatske Misli“ od 24 srpnja 1914, dva dana prije same objave rata, mi jednako čitamo: „Andrija Jurisčić pok. Jose sinoć je u 9 sati u krčmi Nikole Zlatana pred prisutnim gostima pogrdno se izražavao o Austriji a Srbiju slavio“.

U broju od 19. kolovoza 1914., u punom jeku rata u, pozoruje se austrijska vlast

desetači vidi se tamna savjest toga čovjeka. Imao on strica vrlo bogata. Stric umrao i ostavio pusto imanje drugome. Ali on čovjek bez rada i poštenja, podčini dušu đavolu, ukrade i raspara oporuku, a unajmi za skupe pare 3 svjedoka da se krivo zakunu i on naslijedi sve to imanje i proda ga varoškom kamataru, koji je uvijek uzimao dobitak od 100% i tako lupeškim načinom došao do pustog novca da je mogao kupiti to cijelo imanje.

Kakvu vrijednost može imati tako zarađeni novac? Nikakovu. On samo može da donese prokletstvo, jer je na njemu mnogo i premnogo kletve, suza i bola.

Ovako mi je prijatelj na povratku iz Ljubljane ispriповijedao svoj razgovor sa hipnotizerom.

Skovrlj.

Svaki Jugoslaven mora biti član
JUGOSLAV. MATICE

pod naslovom „Značajno“ da se na pravoslavnoj crkvi ne vije više srpski barjak kako se prije vijao, da ne bi vlast zaboravila kako se na toj crkvi vijala prije srpska zastava. U „Hrv. Misli“ od 4. rujna 1917, u istoj u kojoj se veseli porazu Rusa u Poljskoj i izboru pape Benedikta XV. u jednom članku pod naslovom: „Gjeverske oponašaju Vrliku“ denuncira se paroha da je zaboravio vijanje austrijske zastave. „Hrvatskoj Misli“ je onda bilo čak i pokrajinsko školsko vijeće premalo austrijsko, jer u broju iste od 26. listopada 1914. pod naslovom „Ukinuće ćirilice u Dalmaciji“ tuži se, da je školsko vijeće ipak donekle dozvolilo ćirilicu u srednjim školama i zaključuje sa: „Ne znamo, čemu ta iznimka. Takovom iznimkom ukinuće ćirilice u pučkim i građanskim školama biva iluzorno. Ovim se školsko vijeće denunciralo bečkim vlastima.“

Zaključujemo i mi sa citatima, jer za sad nemamo pri ruci drugih brojeva slavne „Hrvatske Misli“. Držimo da je ovo za sada na odgovor dosta. Ustreba li, potruditi ćemo se da ih obilatije poslužimo.

Obmanjivanje.

Nije istina, da je poslanik Dr. Ante Dulibić, pri raspravi o podjeli države na oblasti, iznio prijedlog da se Dalmacija podijeli na šibensku i splitsku oblast, kako to smjelo tvrdi „Narodna Straža“. To je obmanjivanje i zavaravanje, u svrhu da se prikaže zaslužnim Dr. Dulibića za nešto što je on morao učiniti, a nije učinio samo radi partajskih interesa svoga klerikalnoga kluba. Mi smo u ovom poslu dobro informirani i možemo najsigurnije ustvrditi, da bi Šibenik bio sigurno dobio svoju oblast, da se poslanik Dulibić u pravo i zgodno vrijeme za to zauzeo. On to nije učinio, već je ostao pri autonomaskom stanovištu svoje stranke koja hoće da stvori državu u državi. Ono što je on, koji je bio pozvan, u pravo doba griješno propustio, uznastojali su privatni rodoljubni građani da sami poprave i zato su i pošli u Beograd. Kako smo već javili, cijelo je pitanje, dobro postavljeno i velike ima nade u uspjeh, i ako je teško, da se sada ispravi ono, što je svojom krivicom propustio Dr. Dulibić. Neka ga „Nar. Straža“ ne hvali kad ne zaslužuje.

Protudržavno zavadjanje seljaka u sinjskoj krajini. — Državna i nacionalna svijest u Splitu.

„Riječ“ javlja: Jučer se po podne doznalo u Splitu, da su blokasi potplatili 15 seljaka iz sinjske krajine, da prisustvuju zboru radićevske zadruge u Zagrebu. Ta se vijest raznijela po gradu nešto prije odlaska parobroda, kojim su ti seljaci imali da krenu. U gradu se svijet na tu vijest uzbunio, a uzrujanost je narasla dotle, da se seljaci moraju iskreati iz parobroda. Ovi su to i učinili, jer je ogorčenje građanstva doseglo vrhunac. Kad se doznalo, da dr. Sokol, ko-

ji predvodi seljake, posjeduje dokumente sa protudržavnim sadržajem, dr. Sokol se sakri u parobrodu bojeći se narodnoga gnjeva, ali ga pronadjoše, te se morao i on iskreati. Policija je zaplijenila kovčeg, u kojem su nadjeni dokumenti o silnoj protudržavnoj agitaciji i propagandiji. Redarstvu je jedva uspjelo da sudrži građanstvo od ekscesa i napadaja na plaćenike. Svih 15 seljaka je uhapšeno, a dr. Sokol je stavljen pod policijski nadzor. Policija je smjesta o svemu obavijestila ministarstvo unutrašnjih djela. Blokašku stvas vode u Splitu profesor državne gimnazije Bulat i advokat dr. Sokol.

Predavanje g. L. Lovrića. Prošle nedjelje, Šibenik je imao sreću da primi u svoju sredinu g. Kapetana Luju Lovrića, junaka i borca, koji je u ratu za oslobođenje i narodno ujedinjenje - izgubio oba oka. Nacionalna je omladina htjela, da ga doličnim slavljem pričekaju, ali je g. Lovrić došao nečujno i svakoga iznenadio. Zivim se interesom bavio sa razvojem nacionalnog života u našem gradu.

Uvečer održao je predavanje u areni Hotel Kosovo, pred ogromnom masom naroda. Razvijao je temu: „O našem nacionalizmu, obzirom na današnje prilike.“

Predavač je ocrtao povijest ratnih podviga srpske vojske i jugosl. legija. U svojem krasnom predavanju osvijetlio je sve glavne momente naše unutrašnje politike, osuđujući zatorni rad javnih separatista i pritaje ih defetista, te je snažnim riječima apelirao, da očuvamo velike tekovine stečene krvlju slobode. Zanosnim i čuvstvenim riječima govorio je o zadacima sokolstva i „Jug. Matice“, te o međusobnom upoznavanju i podupiranju. Svoje lijepo predavanje završio je tvrdim uvjerenjem, da će nadoći vrijeme, kad ćemo i još nespašenu braću privedi u kolo Jugoslavije, ako sigurnim koracima stupimo na pozitivan rad za velika nacionalna poduzeća. — Cijelo predavanje kap. Lovrića bilo je prodahnuto jakim osjećajem i jakim logikom, pa je bio prekidan i nagrađen dugotrajnim pijeskanjem i klicanjem. Sutradan krenuo je g. Lovrić u Split, otpraćen šibenskom glazbom i lijepim brojem nacionalne omladine, koja je zanosnom pjesmom i poklicima manifestirala za jugoslovenstvo.

Svečani završetak školske godine kod srednjih škola. Na Vidovdan 28. o. mj. završena je ova školska godina kod velike gimnazije i reformne realne gimnazije svečanom službom božjom u crkvi zavoda. Za vrijeme službe profesor don Rudolf Pian izrekao je svečano Vidovdansko slovo na pomen junaka, koji su poginuli u borbi za vjeru i otadžbinu od tragičnoga Kosova sve do oslobođenja, kad je slavna i herojska srpska vojska nas spasila i oslobodila i tim zaslužila našu zahvalnost. Govor se duboko dojmio nastavnika i učenika. Pozdravio je na kraju govora učenike, koji ostavljaju zavod bodreći ih na rad i patriotizam. Nakon posebnog blagoslova za osobu Njegovu Veličanstva našega Kralja i nakon himne „Bože pravde“, koju su svi učenici zavoda najoduševljenije ispjevali, svečanost je bila zaključena.

U 11 sati došli su učenici u zavod, gdje su primili godišnja svjedočanstva.

Naučno putovanje. Momčad mornarične podoficirske škole u Mandalini, otputovala je u četvrtak popodne na ratnim lađama „Galeb“ i „Sokol“ za Bokotorsku u naučne svrhe.

GRADSKA VIJESTI

Lična vijest. U četvrtak popodne bio je parobrodom na prolasku za Bakar poznati nacionalni organizator i radnik g. Milan Pribičević nar. poslanik i ugledni član naše stranke.

Vidovdanska proslava. Državni praznik Vidovdan, ove je godine proslavljen kao praznik narodnog prosvjećivanja, osobito po svim mjesnim školama. Uoči Vidovdana, posebni je odbor prodavao lijepe značke u korist fonda za narodno prosvjećivanje, a iz toga fonda izdava se časopis za narod, drže se predavanja, nabavljaju knjige i sredstva za širenje pučke prosvjete. Po tradicionalnom običaju, Šibenčani su priredili izlet na Kosovo kod Knina. U 9 sati bile su službe božje u stolnoj i pravoslavnoj crkvi, kao pomen izginulim borcima za vjeru i otadžbinu. Uvečer priređena je vrlo uspješna sokolska akademija.

Odlučna posjeta. U utorak prije podne, stigao je u naš grad na minonosca „Sokol“, komandant prve armije u Novom Sadu general g. Ljuba Milić sa g.đom, a u pratnji obalnog zapovjednika g. Stankovića i drugih mornaričnih činovnika. Simpatični gosp. general Milić poznat mnogim i mnogim našim građanima, dok je za vrijeme okupacije boravio u Splitu, bio je svugdje susretan pažnjom i poštivanjem. Razgledao je sve naše vojničke objekte u Mandalini i oklici, a zatim i znamenosti grada. Tom prilikom posjetio je našu općinu i poglavarstvo. Na općini zadržao se oko pola sata, te je u prijatnom razgovoru izjavio g. Dr. Rajeviću kao predstavniku općine osobitu zahvalnost Šibenčanima, koji ga lani počastiše pozivom, da svojim prisustvom veliča ono velebno slavlje, se Šibenik oslobodio od Talijana i ujedinio sa braćom u Jugoslaviji. Pa budući da radi službenih razloga nije mogao da ozme učešća onom prigodom, smatrao je zato dužnim, da pri prvom pohodu na Dalmaciju, osobno zahvali Šibeniku na pozivu, čestita na doživljenoj sreći i podjedno zaželi najbolju sreću i napredak.

U krugu brojnih prijatelja i štovatelja, g. general Milić proveo je ugodnu večer u Hotel Kosovo. Iste noći povratio se u Split, kamo je provađa ljetne praznike.

Na dan proslave godišnjice oslobođenja primio je iz Dniša g. općinski upravitelj brzojavnu čestitku, koja je u zadnjem broju nehoteć izostala; Od svega srca čestitam godišnjicu oslobođenja i pridružujem se slavlju i veselju rodoljubnih Šibenčana, kojim kličem: živeli! Pukovnik Kuzmanović.

Zahvala Šibeniku. Ovih je dana naša općina primila od Mornaričnog Odelenja i ministarstva vojnog i mornarice ovaj dopis:

Gosp. načelniku grada - Šibenika. Kemandant minonosca „Galeb“ izvjestio je Ministarstvo Vojno i Mornarice, Odelenje za Mornaricu o sjajnom i srdačnom dočeku, kojeg je pučanstvo Vašega grada priredilo povodom dolaska „Galeba“ u Vašu luku; nadalje da su tom prilikom razna udruženja obradovala darovima brodsku posadu.

Dozvoljavam gosp. Načelnice, da Vama kao predstavniku gradu izrazim osobitu blagodarnost Mornaričnog Odelenja Ministarstva Vojnog i Mornarice, za simpatiju, kojom je pučanstvo Vašega grada dočekalo prvu posjetu jednog od naših raznih brodova, te Vas molim, da prednje izvolite saopćiti pučanstvu Vašeg djelokruga, a naročito i našu zahvalnost svim darovateljima.

Izvolite primiti i gosp. Načelnice izraz mog osobitog poštovanja.

Načelnik Odelenja za Mornaricu
Kontradmira
Vic. M. Vikerhauser v. r.

Uvjereni smo, da će naše građanstvo biti ugodno dirnuto ovom zahvalom, kao što je uvijek oduševljeno sa predstavnicima naše pomorske snage, koji su nam ponos i veselje, naša snaga i moć na moru, te jaki dokaz, da nema sile, koja bi mogla da pomakne naše ujedinjenje - stvoreno krvlju nebrojenih junaka i mučenika.

Radi pomanjkanja prostora morali smo izstaviti mnoge sastavke i dopise, tako i dopis iz Rogoznice, koji nas obavješćuje o posjetu poglavica zemljoradničke stranke iz Šibenika, o kojem smo već izvještali u prošlom broju. Tako isto dopis iz Vodica, Tijesnoga i t. d. Preporučamo dopisnicima da budu što kraći.

U narednim brojevima pozabavit ćemo se o zemljoradničkom pitanju kao i o nacrtu zakona o likvidaciji agrarnih odnosa u Dalmaciji.

Dva pučka prosvjetitelja. G. prof. Milan Pavlović i g. Žika Radosavljević, načelnik ministarstva prosvjete, koji je, kako smo na drugom mjestu javili, došao radi naše preparandije, održali su sinoć 29. t. dva krasna predavanja u areni hoteta „Kosovo.“ Oba ova vrijedna i simpatična radnika na prosvjetnom polju, putuju našom državom, da živom riječju iziskre na i rodoljubna srca raznesu pozdrav svojeg zavičaja Srbije diljem ovih naših krajeva i da ne samo kažu i dokažu, kako srce mog Srbina, koji je prolio more svoje najbolje krvi za oslobođenje svoje braće, poznaje samo ljubav prema bratu Hrvat i Slovenu i kako je spremno, da i unaprijed i uvijek žrtvuje i opet sebe za svoju braću, za svoj troimeni narod, za državu. U svojim govorima, ili kako ih sami nazivlju rađe, razgovorima, iznose svu smiješnost sitnih objeda i kleveta, što ih neprijatelji narodnog i državnog jedinstva iznutra i izvana izbacuje, da naškode našoj mladoj zajednici. Ističu međusobno upoznavanje kako jedini lijek tom otrovu osvada. I doista, mi smo iz ovog sinošnjeg poznanstva s ovim drama krasnim prosvjetiteljima stekli dojam, da smo tako bliski i po osjećanju i po mišljenju i po ljubavi za našu jedinstvenu Jugoslaviju, da nam se stvorila vjera u najbrže i najuspješnije sređenje prilika i ozdravljenje od otrova baš jedino putem međusobnog upoznavanja.

Bilo bi od prijekne nužde, da Ministarstvo Prosvjete uputi ova dva čestita i spremna rodoljuba u okupirani dio Dalmacije, tek se Talijani stanu povlačiti, eda u tom kraju, koji je već sada teško otrovan radičevštinom, komunizmom i svim mogućim otrovima, koja je tal. okupatorna vlast dozvoljavala i trovati pomagala, unesu opet zdravo shvatanje i probode staru svijest i patriotizam.

Cio grad, koliko oni, koji su se lijepo odazvali i čuli značajne riječi naših prosvjetitelja i braće, kao i oni, koji su za njih kasnije dozzali, iskreno su zahvalni i njima i Ministarstvu Prosvjete, koje ih je u tako čestitoj namjeri nama poslalo.

Za kosturnicu narodnih mučenika. Iza dvaju predavanja naših nacionalnih radnika gdje prof. M. Pavlovića i Ž. Radosavljevića pročitao je dirljiv apel na građanstvo g. Šimić. potaknuvši građane, da prinesu dobrovoljne priloge za podizanje kosturnice narodu im mu-

čenicima iz Prnjavora, koji su nečuvanim junaštvom i nečuvanim mukama postradali od austro-mađarskog bijesa za vrijeme svjetskog rata. Svak se je pozivu odazvao i sakupilo se odmah oko 1500 dinara

Za našu preparandiju. Juče 29. t. boravio je u našem gradu g. Žika Radosavljević načelnik ministarstva prosvjete, naročito poslan u naš grad od g. ministra prosvjete Pribičevića, da ispita sve uvjete i mogućnosti, pod kojima bi se kod nas smjestiti mogla učiteljska škola, koja je ranije radila u Arbanasima, a kasnije premještena bila u Dubrovnik.

Sa g. opć. upraviteljem i odborom uglednijih građana, koji su se naročito zauzimali, da naš Šibenik dobije tako potrebitu preparandiju, pregledao je g. Radosavljević državni dom, koji je za tu školu određen, pobrao razne potrebite podatke, raspitao se do u tančine o svemu, što je skupčano sa smještajem zavoda i primio uvjerenje o spravnosti općine i građana, da učine sve što im je u snazi, da se već početkom nove školske godine ostvari ta potreba, želja i blagodat za naš grad, okolicu i cijelu sjevernu Dalmaciju.

Jutros je g. Radosavljević otputovao, da lično podnese izvještaj g. ministru, a mi se nadamo, da će ovo zauzimanje donijeti doskora potpun uspjeh na radost opće. Vjerujemo, da će i naši Šibenčani, shvaćajući važnost ovog dobitka po grad i narod, biti susretljivi i radi da sa svoje strane prinesu što više, da procvate i grad i zavod.

Nepažnjom slagara zadnji naš uvodnik je izišo prilično iznakažen tako da je i smisao pojedinih rečenica trpio. Tako n. pr. mjesto „upili u roditeljskoj krvi“ moralo je stati „kući“, mjesto „supisci“ župnici itd. Neka nas čitaoci izvine.

Dražba. Kod uprave pokrajinske bolnice i ludnice u Šibeniku, držati će se dne 15. Jula t. g. javna dražba za opskrbu bolnice potrebitim kruhom kroz II. polugodište 1922. Za potanje uvjete obratiti se istoj upravi.

Sokolstvo.

Vidovdanska sokolska akademija.

Vidovdan dobija posvuda u nas sve više karakter prave i opće narodne svečanosti, prodire u svako rodoljubno srce i u svaki kutić naše veike domovine, postoje simbolom našeg djelokupnog duha junaštva, patriotizma i ljubavi za slobodom. Gdje se nalazi i jedno čisto narodno srce, tu se nalazi i Vidovdanski hram, u kojem prebivaju sjene naših heroja, ljepše od mirskih bogova. A gdje se nalazi i takvog hrama, tu se na slavni Vidovdan uzdiže misao i osjećaj k našim div-junacima i k djelu njihovu, koje nam darova slavnu prošlost i lijepe izgleda na sretnu budućnost.

Sokolsko društvo naše, ostajući ove godine, da među nama proslavi spomen junački, pozvalo je — u svojstvu svećenika vidovdanske? — hrama — sav narod, da prisustvuje akademiji, koju je za taj dan lijepo pripremilo u areni hoteta „Kosovo“.

Program je akademije bio raznolik i bogat. Uz pratnju šibenske glazbe istupio je Sokol u više tačaka svojim članstvom, naraštajem i djecom. Muška su djeca svojim vježbama sa štapovima pobrala lijep zasluženi aplauz; tako isto i ženski nameštaj znao je svojim lijepim kretnjama, u kojima se ogleđa gracija i snaga, da učvrsti već stečene simpatije.

Članstvo je na preči i ručama pružilo gledaocima uživanje, što ga umije da probudi snaga mišica, elegancija kretnja i disciplina sokolske mladosti.

Program je iskićen bio još i dvijema šazivim dramskim komadima, koje su naši diletanti svojom spretnošću, razumijevanjem i nada sve ljubavlju da pruže publici užitka, lijepo iznijeli i zabavili gledaoce. Drugi komad „Školski nadzornik“ Trifkovićev dio je izveden veoma pohvalno za naše diletante.

A što se najviše dojmilo i dalo pečat akademiji, bila je živa slika. Ma uzvišenju u pozadini simbolično je od g.đe Vitaliani prikazana Jugoslavija u blistavoj bjelini sa štitom u lijevoj ruci, na kojem sjaju grbovi troimenog naroda, dok joj u desnici razvijena zastava naše mlade države. Oko nje se sjatili sokolovi i sokolice, pogledom uprtim u Jugoslaviju, jedni - odrasli - u zbijenim redovima, kao braničiji njeni, a drugi - naraštaj i djeca - u pobožnom i predanom položaju pred božanstvom domovinske ljubavi.

Na čast je i hvalu sokolstvu našem ova akademija, a građanstvu, koje je svojim odazivom lijepim pokazalo simpatije i shvaćanje sokolske misli, na radost i utjehu.

Pri zaključku lista.

Epilog uvodniku. Iza kako je uvodni članak bio složen, doznali smo, da je presvijetli biskup Mileta revidirao svoje stanovište u pitanju glagolske mise prigodom Sv. Ćirilo - metodske proslave. Uprava naime Jugoslavenske Matice u Šibeniku bila je uzela inicijativu, da se priredi na dan Slavenkih Apostola svečana glagolska misa u našoj katedrali, te se je u tu svrhu obratila pismeno biskupskom ordinarijatu. Ovaj nije upravi pismeno odgovorio (čudne li su ovo metode!) nego je usmeno preko jednog posrednika zanijekao dozvolu. Pošto je ova zabrana imala svoje neugodne posljedice, pres. Biskup se predomislio i dao dozvati predsjednika Jug. Matice g. prof. Perkovića. Nu regbi da se ovaj nije htio odazvati, dok se ne sporazumi sa upravom. Na to ga se je citiralo kao svećenika, čemu se je on pokorio i pošao k biskupu. Ovaj mu je onda priopćio usmeno, da on promijenjuje svoju prvotnu odluku, te da on doduše nedozvoljava održanje svečane glagolske mise u katedrali, ali da ju i ne zabranjuje.

Sa ovom tobože salamunskom odredbom, ujedno oduzeta je Jugosl. Matici inicijativa priredjenja crkovne svečanosti, te je opet sa strane biskupa poslat na poglavarstvo ne pismeni akt već posrednik, da nagovori kotarskog poglavara, da on u ime državne vlasti (?) preuzme inicijativu za crkvenu svečanost. Pošto je poglavar to otklonio, onda je neznamo točno ni zašto ili biskupski ordinarijat ili kaptol preuzeo na se priredjenje svečane glagolske mise u katedrali. Nas dakle veseli, da se je barem u ovom poslu presvijetli Mileta vratio na pravi put, ali bi valjalo, da je on izabrao jedan ispravniji te iskreniji put. Nikako pak nerazumijemo, zašto se oduzelo inicijativu Jug. Matici, zašto se hljelo angažirati državnu vlast itd. U pitanjima, gdje se radi o narodnim pravima mislimo da ova neodlučnost i ova protuslovnost stanovišta nijesu nipošto na mjestu. U svakom slučaju naš članak negubi svoju aktuelnost niti opravdanosti. — Ur.

Vlasnik i izdavalac: DR. V. SMOLČIĆ
Odgovorni urednik: DR. ĆEDOMIL MEDINI
Tisak grafičnog zavoda E. VITALIANI.

Ovo mjesno školsko vijeće dogovorno sa upravom sviju gradskih škola, ustanovilo je društvo za zaštitu i poma-ganje siromašne školske djece ovoga grada.

Umoljava se ugledno građanstvo, da ovu veoma plemenitu, a toli važnu i potrebitu ustanovu podupre što obilatijim doprinosima bilo u novcu bilo u naravi.

Milodare će primati gosp. Marija Gargašević, upr. gradj. škole.

Šibenik, 21. lipnja 1922.

Od mjesnog školskog vijeća

Predsjednik:

D. r. SMOLČIĆ v. r.

U Stankovcima ima na prodaju 800-1000 hl. crnoga vina gradacija 11-12, na zna-nje trgovcima.

OGLAS.

ANTE KURSAR pok. Stipo iz Prvić Šepurine prodaje kotao od bakra i gotov mlin za masline.

JADRANSKA BANKA A. D. U BEOGRADU.

III. emisija deonica Jadranske Banke a. d. u Beogradu.

Izvršujući zaključak redovite glavne skupštine deoničara od 27. maja 1922., potpisani Upravni odbor objavljuje povišenje deoničke glavnice od Din. 30,000,000.—

na Din. 60,000.000.—

izdanjem novih nom. Din. 30,000,000.—, t. j. 300.000 komada deonica po nom. Din. 100.—
s pravom na dividendu za godinu 1922.

Emisija novih deonica provesti će se pod sledećima uslovima:

- Deoničari imaju pravo, da na svaku staru deonicu optiraju po **jednu** deonicu III. emisije po tečaju od **Din. 160.**— više 5⁰/₁₀₀ kamata od 1. januara do 30. juna 1922. (Din. 4.—) po komadu, plativo prigodom upisa.
- Sa deonicama, koje po starim deoničarima ne budu optirane, raspolagati će Upravni odbor na taj način, da će ih ustupiti u prvom redu deoničarima, koji će htjeti odbiti daljnje deonice preko prava prvenstva a zatim i nedeoničarima. Cena je neoptiranim deonicama ustanovljena sa **Din. 190.**— više 5% kamata od 1. januara do 30. juna 1922. (Din. 4.75) po komadu, a ima se uplatiti prigodom prijave.
Što se preko broja neoptiranih deonica bude potpisalo i uplatilo, biti će repartirano, a suviše položene uplate biti će vraćene.
- Deoničari, koji žele izvršiti svoje pravo opcije, dužni su predložiti svoje stare deonice na prebiljegovanje u razdoblju od **15. do 30. juna 1922.** na blagajnama:
  - Jadranske Banke a. d. u Beogradu ili njenih podružnica u Cavtatu, Celju, Dubrovniku, Ercegovom, Jelsi, Korčuli, Kotoru, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Metkoviću, Sarajevu, Splitu, ŠIBENIKU i Zagrebu;
  - Jadranske banke d. d. u Trstu ili njenih podružnica u Beču, Opatiji i Zadru;
  - Banke i štedionice za Primorje d. d. na Sušaku ili njenih podružnica na Rijeci i u Bakru;
  - Frank Sakser, State Bank, New-York;
  - Banco Yugoslavo de Chile, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.
 Ista mjesta primaju i prijave izvan opcija.
- Razlika između nominalne vrednosti i emisijih tečajeva novih deonica pripasti će, po odbitku troškova emisije, redovitom rezervnom fondu banke.
- Deoničar, koji ne bude u propisanom roku prijavio pravo opcije i izvršio uplatu, gubi opsijsko pravo.
U svrhu osiguranja III. emisije osnovan je posebni sindikat.
Članom sindikata može da postane pod ustanovljenim uvetima svaki deoničar, koji poseduje ili zastupa najmanje 1000 deonica.

Tko želi sindikatu pristupiti, neka se obrati **Upravi Sindikata kod Centralnoga ureda Jadranske banke u Ljubljani**, odakle će primiti detaljne uslove za pristup.

U Beogradu, dne 14. juna 1922

Upravni odbor
Jadranske banke a. d. u Beogradu.

ČISTA BILANSA

AKTIVA

31. DECEMBRA

GOD. 1921

PASIVA

	Dinara		Dinara	
Blagajna :				
a) gotovina	22,792.073	62		
b) žiro račun kod Narodne Banke	6,100.695	58		
c) kuponi	9.133	77	28,901.902	97
Valute			1,838.478	07
Menice			85,401.267	02
Devize			1,201.912	26
Vlastite hartije od vrednosti			61,243.790	86
Konsorcijski poslovi			1,591.939	58
Dužnici :				
a) novčani zavodi	74.304.156	03		
b) ostali dužnici	245,649.896	71	319,954.052	74
Dužnici za garancije			19,203.889	85
Nepokretnosti			6,158.290	—
Inventar			1	—
			525,495.524	35

	Dinara		Dinara	
Akcijonarska glavnica			30,000.000	—
Redovni rezervni fond			15,000.000	—
Ulozi				
a) na knjižicama	63,430.998	41		
b) po tekućim računima	192,286.007	60	255,717.006	01
Verovnici :				
a) reeskompt kod Narodne banke	2,000.000	—		
b) ostali verovnici	194,805.937	01	196,805.937	01
Garancije			19,203.889	85
Prelazne stavke			4,245.705	34
Čisti dobitak god. 1921.			4,522.986	14
			525,495.524	35

Presednik Upravnog odbora : **Franjo Duboković v. r.**
Direktor : **Č. Kamenarović v. r.**
član Upravnog odbora.

Svrnjeno sa knjigama i priložima te pronađeno u redu :

NADZORNI ODBOR :
Janko Jovan v. r.   Gustav Pirc v. r.
Dr. Otokar Rybář v. r.

U BEOGRADU, 31. decembra 1921.

Za knjigovodstvo :
Prokurista **J. Skojić v. r.**
Ovlaštenik **A. Pečar v. r.**